TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2007 m. balandžio 17 d. *

Byloje C-470/03

dėl *Tampereen käräjäoikeus* (Suomija) 2003 m. lapkričio 7 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2003 m. lapkričio 11 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

A.G.M.-COS.MET Srl

prieš

Suomen valtio,

Tarmo Lehtinen,

* Proceso kalba: suomių.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, teisėjai J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, J. Makarczyk (pranešėjas), G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič,

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. balandžio 19 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *A.G.M.-COS.MET Srl*, atstovaujamos *asianajaja* P. Kyllönen,

— T. Lehtinen, atstovaujamo *asianajajat* S. Kemppinen ir K. Harenko,

— Suomijos vyriausybės, atstovaujamos T. Pynnä,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos H. G. Sevenster ir N. A. J. Bel,

— Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Kruse,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos M. van Beek ir P. Aalto,

susipažinęs su 2005 m. lapkričio 17 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/37/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su mašinomis, suderinimo (OL L 207, p. 1, toliau – direktyva) išaiškinimu ir su

valstybės narės bei jos pareigūnų atsakomybės už Bendrijos teisės pažeidimą atsiradimo sąlygomis.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant ginčą tarp pagal Italijos teisę įsteigtos bendrovės *A.G.M.-COS.MET Srl* (toliau – *AGM*) ir *Suomen valtio* (Suomijos valstybė) bei *sosiaali- ja terveysministeriö* (toliau – Socialinių reikalų ir sveikatos ministerija) pareigūno T. Lehtinen dėl žalos, kurią AGM teigia patyrusi dėl direktyvos pažeidimo, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisė

3 Direktyva apibrėžia esminius reikalavimus saugos ir sveikatos srityje, susijusius su mašinų bei saugos įrangos projektavimu ir gamyba, o taip pat su atitikties vertinimo reikalavimais, atitikties deklaracija ir mašinų ženklinimu.

4 Direktyvos 2 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybės narės turi imtis visų tinkamų priemonių, kad užtikrintų, jog mašinos arba saugos įranga, kurioms taikoma ši direktyva, būtų tiekiamos į rinką ir atiduodamos naudoti tik tada, kai nekelia pavojaus žmonių saugai ir sveikatai,

naminiams gyvuliams ir turtui, yra tinkamai instaliuotos ir prižiūrimos bei naudojamos numatytiems tikslams.

2. Pagal Sutartį, ši direktyva neturi paveikti valstybių narių teisės nustatyti tokius reikalavimus, kokie, jų manymu, užtikrina žmonių, o ypač darbininkų apsaugą naudojant nagrinėjamas mašinas ar saugos įrangą, jei mašinos ar saugos įranga nebūtų modifikuojamos direktyvoje nenurodytu būdu.

<...>"

5 Direktyvos 3 straipsnyje nurodyta:

„Mašinos ir saugos įranga, kurioms taikoma ši direktyva, turi atitikti esminius sveikatos ir saugos reikalavimus, išdėstytus I priede."

6 Direktyvos 4 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Valstybės narės neturi drausti, riboti ar kliudyti mašinų ar saugos įrangos, kurios atitinka šios direktyvos reikalavimus, pateikti į rinką ir atiduoti naudoti jų teritorijoje."

7 Pagal direktyvos 5 straipsnio 1 ir 2 dalis:

„1. Valstybės narės pripažįsta, kad šios direktyvos nuostatas, įskaitant ir II skyriuje nurodytas atitikties tikrinimo procedūras, atitinka:

— mašinos, turinčios ženklą „CE“ ir EB atitikties deklaraciją, nurodytą II priedo A punkte,

— saugos įranga, turinti EB atitikties deklaraciją, nurodytą II priedo C punkte.

Jei nėra suderintų standartų, valstybės narės imasi visų būtinų priemonių, kad suinteresuotų šalių dėmesys būtų atkreiptas į egzistuojančius nacionalinius techninius standartus ir technines sąlygas, kurios laikomos svarbiomis arba tinkamomis, kad būtų įgyvendinti I priede nurodyti esminiai sveikatos ir saugos reikalavimai.

2. Jeigu nacionalinis standartas, perkeliantis suderintą standartą, nuorodos į kurį yra išspausdintos *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*, tenkina vieną ar daugiau

esminių saugos reikalavimų, pagal tokį standartą pagamintos mašinos ir saugos įranga laikomos atitinkančiomis esminius reikalavimus.

<...>“

8 Direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kai valstybė narė įsitikina, jog:

— mašinos, turinčios ženklą „CE“,

arba

— saugos įranga, turinti EB atitikties deklaraciją,

naudojamos pagal paskirtį gali sukelti pavojų žmonių saugai, o atitinkamais atvejais – naminiams gyvuliams ar turtui, ji imasi visų reikiamų priemonių, kad tokios

mašinos ar saugos įranga būtų pašalintos iš rinkos, kad būtų uždrausta pateikti jas į rinką, atiduoti naudoti arba kad būtų ribojama jų judėjimo laisvė.

Valstybės narės nedelsdamos praneša Komisijai apie visas tokias priemones, nurodydamos priimtojo sprendimo priežastį, ypač jei neatitikimo priežastis yra:

a) esminių reikalavimų, nurodytų 3 straipsnyje, neatitikimas;

b) neteisingas 5 straipsnio 2 dalyje minimų standartų taikymas;

c) pačių 5 straipsnio 2 dalyje minimų standartų trūkumai."

9 Pagal direktyvos 8 straipsnio 2 dalį prieš tiekdamas mašiną į rinką, gamintojas privalo atlikti tinkamą jos atitikties vertinimo procedūrą. Iš direktyvos 5 straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos pirmos įtraukos matyti, kad mašinos atitiktį jos nuostatoms iš esmės patvirtina EB atitikties deklaracija ir ženklas „CE".

10 Tačiau iš direktyvos dvidešimt pirmos konstatuojamosios dalies ir 8 straipsnio 2 dalies b ir c punktų matyti, kad tam tikroms mašinoms, kurių rizikos laipsnis yra didesnis, nei nurodyta direktyvos IV priede, numatyta griežtesnė atitikties vertinimo procedūra.

11 Keltuvai transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti yra nurodyti IV priedo A dalies 15 punkte.

12 Pagal direktyvos septynioliktą konstatuojamąją dalį ši direktyva, o konkrečiai kalbant, jos I priedas „Esminiai sveikatos ir saugos reikalavimai mašinų ir saugos įrangos projektavimui bei gamybai“ „apibūdina tik esminius bendrus sveikatos ir saugos reikalavimus, papildytus keliais savitais reikalavimais, taikomais tam tikroms mašinų kategorijoms“.

13 Detalesnės sąlygos nustatomos remiantis suderintais standartais. Šiuo atžvilgiu toje pačioje konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„<...> norint padėti gamintojams įrodyti, kad yra laikomasi esminių reikalavimų, ir kad būtų galima patikrinti, kaip yra laikomasi tų reikalavimų, pageidautina turėti standartus suderintus visos Europos lygiu, kad būtų išvengta rizikos, susijusios su mašinų projektu ar gamyba; <...> šiuos Europos lygiu suderintus standartus kuria privačios teisinės organizacijos ir jie turi išlikti neprivalomi; <...> tam tikslui Europos standartų komitetas (CEN) ir Europos elektrotechnikos standartų komitetas (CENELEC) yra organizacijos, pripažintos kompetentingomis priimti suderintus

standartus, pagal Komisijos ir šių dviejų organizacijų bendradarbiavimo bendrąsias rekomendacijas, pasirašytas 1984 m. lapkričio 13 d.; <...> pagal šią direktyvą suderintas standartas yra techninės sąlygos (Europos standartas ar suderinimo dokumentas), priimtas vienos kurios ar abiejų šių organizacijų remiantis įgaliojimais, Komisijos suteiktais pagal Direktyvą 83/189/EEB ir pirmiau minimas bendrąsias rekomendacijas".

14 Nuorodos, susijusios su suderintais standartais, skelbiamos *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje.*

15 Kalbant apie transporto priemonių keltuvus, egzistuoja Europos lygiu suderintas standartas. Tai yra standartas EN 1493:1998, kurio nuoroda pirmą kartą buvo paskelbta 1999 metais (OL C 165, p. 4).

16 Kaip jame sakoma, „šio Europos standarto tikslas – apibrėžti taisykles, taikomas asmenų saugai nuo nelaimingų atsitikimų rizikos, susijusios su transporto priemonių keltuvų naudojimu".

17 Jo taikymo sritis nustatyta taip:

„Šis standartas taikomas stacionariems, mobiliems ir perkeliamiems transporto priemonių keltuvams, kurie nėra skirti žmonėms kelti, bet sukurti visoms transporto

priemonėms pakelti, siekiant leisti atlikti patikrinimo, priežiūros ir taisymo darbus ant arba po transporto priemone, kai ši yra pakelta.

Transporto priemonės keltuvas gali būti sudarytas iš vienos arba kelių kėlimo sistemų.“

Nacionalinė teisė

18 Ministrų tarybos dėl saugaus mašinų naudojimo (*koneiden turvallisuutta koskeva päätos*) Sprendimu Nr. 1314/1994 direktyva buvo perkelta į Suomijos teisę.

19 1999 m. kovo 8 d. buvo priimtas Europos standartą EN 1493:1998 atitinkantis Suomijos standartas SFS-EN 1493.

Pagrindinis ginčas ir prejudiciniai klausimai

20 AGM gamina ir parduoda keltuvus transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti.

21 2000 m. gegužės 11 d. Socialinių reikalų ir sveikatos ministerija gavo *Vaasa työsuojelupiiri* (vietos Saugos darbe tarnyba) parengtą ataskaitą byloje „rinkos kontrolė“ („markkinavalvonta-asia“). Remiantis šia ataskaita, atlikus AGM pagaminto G 35 T/E rūšies keltuvo transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti tyrimą, paaiškėjo tam tikri trūkumai, būtent keltuvo priekinių atramų tvirtumo trūkumas ir nepakankamas atramų fiksavimo atsparumas.

22 Susipažinusi su šia ataskaita, Socialinių reikalų ir sveikatos ministerija šių mašinų importuotojai į Suomiją bendrovei *Pörhön Tuontiliike* (toliau – importuotoja) 2000 m. gegužės 18 d. išsiuntė laišką, kuriame nurodė, jog yra priežasčių manyti, kad *AGM* pagaminti keltuvai G 35 T/E neatitinka Įstatymo 299/1958 dėl saugos darbe (*työturvallisuuslaki*) ir Ministrų tarybos dėl saugaus mašinų naudojimo Sprendimo Nr. 1314/1994 reikalavimų.

23 Vykstant Socialinių reikalų ir sveikatos ministerijos pradėtai procedūrai T. Lehtinen 2000 m. lapkričio 29 d. parengė ataskaitą, kurioje pripažino, jog 2000 m. lapkričio 27 d. importuotoja atliko fiksavimo mechanizmo patikrinimą tam, kad užtikrintų, jog atitinkamų keltuvų struktūra atitinka standartą SFS-EN 1493. Pagal šią ataskaitą toks patikrinimas leido nustatyti šios sistemos trūkumus. T. Lehtinen manymu, standartas SFS-EN 1493 reikalauja, kad struktūra atlaikytų leistiną didžiausią krūvį net nepalankiausiomis pakėlimo sąlygomis, nepaisant krypties, kuria transporto priemonė užkelta ant keltuvo. Galiausiai ataskaitoje prašoma Socialinių reikalų ir sveikatos ministerijos kuo greičiau priimti sprendimą, ribojantį ar net draudžiantį perleisti ir naudoti nagrinėjamus jau eksploatuojamus keltuvus.

24 2000 m. gruodžio 18 d. paaiškinimuose T. Lehtinen pakartojo savo pastabas, bet nurodė, kad AGM sukurtas naujas fiksavimo mechanizmas yra geresnis ir kad

atliekant 2000 m. gruodžio 12 d. patikrinimą Suomijoje buvo nuspręsta, jog jo atsparumas yra pakankamas.

25 Per 2000 m. gruodžio 20 d. susirinkimą, dalyvaujant importuotojos atstovams ir Socialinių reikalų ir sveikatos ministerijai atstovaujantiems valdybos patarėjui R. Kanerva bei ekspertui T. Lehtinen, buvo pripažinta, kad perdarytas fiksavimo mechanizmas atitinka teisės aktus. Tačiau galutinė administracijos pozicija dar turėjo priklausyti nuo įgaliotos įstaigos atliekamos sertifikavimo kontrolės, o ši procedūra, AGM teigimu, jau vyko. Šiame susirinkime taip pat buvo nuspręsta, kad Socialinių reikalų ir sveikatos ministerijos sprendimas nebus paskelbtas viešai, o importuotoja tinkamu laiku informuos naudotojus.

26 2000 m. gruodžio 20 d. R. Kanerva su byla supažindino Socialinių reikalų ir sveikatos ministerijos Saugos darbe tarnybos direktorių M. Hurmalainen, kad šis priimtų sprendimą. R. Kanerva pasiūlė, kad, išskyrus tam tikrus išskirtinius atvejus, atitinkamų keltuvų pardavimas ir naudojimas būtų uždraustas. Vis dėlto M. Hurmalainen nepriėmė jam siūlomo priimti sprendimo ir, manydamas, jog neturi pakankamai informacijos nuspręsti, perdavė bylą, kad ši būtų išnagrinėta.

27 2001 m. sausio 17 d. T. Lehtinen, gavęs savo tiesioginio vadovo leidimą, ir importuotojos atstovas davė interviu per nacionalinio televizijos kanalo TV 1 20 valandos 30 minučių žinias. Šios laidos vedėjas patvirtino, kad, Suomijos darbo inspekcijos teigimu, nors atitinkami keltuvai patvirtinti Italijoje, jie neatitinka taikomų Europos standartų. Laidos vedėjas taip pat nurodė, kad, tų pačių valdžios institucijų nuomone, įtaisas turi būti atsparus, net jeigu transporto priemonė yra keliama nepalankiausiomis sąlygomis. Savo ruožtu importuotojos atstovas pripažino

fiksavimo mechanizmo trūkumus, bet nesutiko su tuo, kad pakėlimo įtaisas keltų kokią nors kitą problemą, bei nurodė, jog keltuvo atramos išlaiko bet kokį krovinį su sąlyga, kad transporto priemonė privažiuotų prie įrenginio tinkama kryptimi. T. Lehtinen pripažino, kad minėti keltuvai gali kelti tiesioginį pavojų tai atvejais, kai darbuotojai turi dirbti po kroviniu. Be to, pastarojo nuomone, sertifikavimo įstaiga, į kurią kreipėsi AGM, netinkamai išaiškino tuo metu taikytas taisykles.

28 2001 m. sausio 29 d. *Teknisen Kaupan Liitto* (Prekybos technika konfederacija) Socialinių reikalų ir sveikatos ministerijai bei *peruspalveluministeri* (Socialinių ir sveikatos tarnybų ministras) nusiuntė laišką, patvirtinantį didelius trūkumus, kurie buvo nustatyti AGM parduodamuose įrenginiuose. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme T. Lehtinen pripažino vieną kartą minėtos konfederacijos kvietimu dalyvavęs jos susirinkime dėl šios bylos.

29 2001 m. vasario 8 d. M. Hurmalainen išsiuntė faksą Kuikko, *Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitto* (Pramonės ir darbdavių konfederacija) tarnautojui, kuriame išdėstė, jog prieštarauja R. Kanerva ir T. Lehtinen siūlomam draudimui pardavinėti, motyvuodamas tuo, kad, jo nuomone, tokia priemonė galėtų trikdyti vidaus rinkos veikimą, nes Suomijoje buvo įvykęs tik vienas nelaimingas atsitikimas, kurio priežastis kelia abejonių.

30 2001 m. vasario 16 d. M. Hurmalainen nušalino T. Lehtinen nuo bylos, susijusios su AGM gaminamais keltuvais, motyvuodamas tuo, kad nagrinėjamoje byloje

suinteresuotasis asmuo viešai išreiškė nuomonę, kuri skyrėsi nuo oficialios Socialinių reikalų ir sveikatos ministerijos pozicijos, ir taip veikė nesilaikydamas pastarosios nurodymų bei ryšių su visuomene politikos. 2001 m. kovo 20 d. Socialinių reikalų ir sveikatos ministerijos Saugos darbe tarnybos parengtoje vėlesnėje ataskaitoje T. Lehtinen kaltinamas tuo, kad veikė pažeisdamas gero administravimo principą ir, bendradarbiaudamas su AGM konkurentais, pažeidė ekonominius pastarosios interesus.

31 2001 m. vasario 17 d. regioniniame laikraštyje *Aamulehti* pasirodė straipsnis „Ekspertas įspėja dėl tam tikrų keltuvų transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti netvirtumo". Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą šis straipsnis buvo parengtas remiantis T. Lehtinen interviu ir aiškiai nurodė, kad atitinkamos prekės yra AGM pagaminti keltuvai transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti. Taip pat buvo paminėtas faktas, kad „M. Hurmalainen, ministerijos Saugos darbe tarnybos direktorius, mano, jog T. Lehtinen teiginiai yra tik jo asmeninė nuomonė".

32 2001 m. vasario 22 d. *Metalliväen Liitto ry* (metalurgų konfederacija) savo specializuotiems automobilių remonto ir mechaninio remonto sektorių poskyriams bei už saugą įmonėse atsakingiems asmenims pateikė pažymą, kurioje nurodė, kad AGM gaminami keltuvų transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti modeliai G 28, G 32 ir G 35 kelia problemą ir „nagrinėjamas kėlimo įrenginys neginčijamai pripažįstamas pavojingas". Prie šios pažymos minėta konfederacija pridėjo 2001 m. vasario 12 d. T. Lehtinen parengtą ataskaitą.

33 2001 m. birželio 13 d. regioniniame laikraštyje *Etelä-Saimaa* pasirodė straipsnis „Metalurgų konfederacija reikalauja uždrausti naudoti pavojingus keltuvus transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti" su paantrašte „Kiekvieną dieną 150 montuotojų patiria pavojų". Pagal šį straipsnį inžinierius, šios rūšies įrenginių

specialistas, kuris parengė šią bylos medžiagą, pasiūlė apriboti Italijoje pagamintų AGM keltuvų naudojimą ir uždrausti parduoti naujus įrenginius. Straipsnyje taip pat nurodyta, kad ministerijos Saugos darbe tarnybos direktorius M. Hurmalainen savo sprendime nurodė, jog neturi pakankamai informacijos, ir patikslino, jog byla vis dar nagrinėjama.

34 2001 m. birželio 14 d. Socialinių reikalų ir sveikatos ministerijos Saugos darbe tarnyba priėmė sprendimą, kuriame visų pirma pripažino, kad „bylos medžiagoje nėra įrodymų, galinčių paskatinti ministeriją imtis rinkos kontrolės priemonių AGM keltuvų transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti gamintojo arba importuotojos atžvilgiu“. Šioje pažymoje nurodyta, kad „šis tvirtinimas vis dėlto (nedraudžia) ministerijai įgyvendinti teisės naudotis tokiomis priemonėmis nagrinėjant bylą iš naujo, prireikus gavus papildomos informacijos arba dėl bet kokios kitos priežasties“. Siekdama pateisinti savo sprendimą Socialinių reikalų ir sveikatos ministerija nurodė, kad „gamintojas ištaisė nustatytus naujų įrenginių trūkumus, o importuotoja stengiasi tą patį padaryti jau eksploatuojamiems įrenginiams“.

35 2001 m. spalio 1 d. Socialinių reikalų ir sveikatos ministerija pagal įstatymą, įtvirtinantį valstybės pareigūnų nuostatus (*Valtion virkamieslaki*), T. Lehtinen paskyrė nuobaudą, įspėjimą raštu, nes nors pastarasis buvo nušalintas nuo AGM pagamintų transporto priemonių keltuvų bylos, 2001 m. vasario 16 d. jis vienoje informacinėje laidoje bei vietos Saugos darbe tarnybai skirtuose paaiškinimuose toliau viešai išdėstęs savo poziciją, kuri skyrėsi nuo ministerijos pozicijos, ir nesilaikydamas pastarosios ryšių su visuomene politikos, pažeidė įsipareigojimus, susijusius su pareigūnų nuostatais. 2002 m. kovo 6 d. sprendimu *virkamieslautakunta* (pareigūnų ieškinius nagrinėjanti komisija) atmetė T. Lehtinen skundą, kuriuo jis prašė šį įspėjimą panaikinti. Kita vertus, minėta komisija tuo pačiu sprendimu nusprendė, kad T. Lehtinen elgesys duodant 2001 m. sausio 17 d. interviu televizijoje nebuvo toks netinkamas, kad pateisintų rašytinį įspėjimą. 2003 m. rugsėjo 10 d. *Korkein hallinto-oikeus* (Vyriausiasis administracinis teismas) šį sprendimą patvirtino.

36 Vykstant drausminei procedūrai T. Lehtinen atžvilgiu, jis paprašė *Julkisen sanan neuvosto* (Žiniasklaidos savireguliavimo taryba etikos ir saviraiškos laisvės srityje) nuomonės, kad sužinotų, ar jam skirdama įspėjimą Socialinių reikalų ir sveikatos ministerija viršijo savo įgaliojimus ir taip pažeidė pareigūnams pripažintą žodžio bei nuomonės laisvę. Savo 2002 m. kovo 20 d. priimtoje nuomonėje ši įstaiga pripažino, jog pageidautina, kad pareigūnams būtų leidžiama per žiniasklaidoje vykstančius debatus viešai reikšti savo nuomonę, nes jų dalyvavimas su jų sritimi susijusiuose viešuose debatuose gali sudaryti palankias sąlygas svarbios bendrojo intereso informacijos platinimui. Minėta taryba nusprendė, kad T. Lehtinen byla yra susijusi su sauga darbe, kad šioje srityje visiškai pageidaujami ir svarbūs vieši debatai ir kad toks pareigūnas, kaip antai suinteresuotasis asmuo, turi teisę juose dalyvauti.

37 Remdamasi šia informacija, AGM, siekdama, kad solidariai iš Suomijos valstybės ir T. Lehtinen būtų priteistas jos patirtos žalos dėl apyvartos sumažėjimo Suomijoje ir Europoje, atlyginimas, pateikė ieškinį *Tampereen käräjäoikeus* (Tamperės pirmosios instancijos teismas).

38 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, kyla klausimas, ar atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką, būtent į 1974 m. liepos 11 d. Sprendimą *Dassonville* (8/74, Rink. p. 837), galėjo būti sudarytos kliūtys prekybai Europos bendrijoje EB 28 straipsnyje nustatytomis sąlygomis, kai T. Lehtinen, tuo metu buvęs kompetentingos valdžios institucijos pareigūnu, viešai išreiškė neigiamą nuomonę dėl tam tikrų AGM pagamintų keltuvų transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti atitikimo standartus, o ši nuomonė galėjo lemti šios bendrovės prekių pardavimo mažėjimą Suomijos rinkoje. Kadangi galima kliūtis prekybai tarp valstybių narių atsirado ne dėl kompetentingos valdžios institucijos nacionalinių nuostatų pagrindu priimto sprendimo, o dėl šiai valdžios institucijai priklausančio pareigūno veiksmų, atliktų prieš minėtai valdžios institucijai priimant sprendimą nagrinėjamoje byloje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar minėtame sprendime *Dassonville* nurodytas kriterijus leidžia pareigūno

veiksmus laikyti kiekybiniams apribojimams lygiaverčio poveikio priemonėmis, ypač tuo atveju, kai praktiškai šių veiksmų poveikis buvo toks pats, kaip ir tuo atveju, jei kompetentinga valdžios institucija būtų priėmusi panašų sprendimą pagal nacionalinės teisės nuostatas.

39 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo priimti sprendimą dėl to, ar keltuvas, pavyzdžiui, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, atitinka direktyvos nustatytas esmines saugos taisykles, jei jis nėra nei suprojektuotas, nei pagamintas, kad išlaikytų krovinį nepalankiausiomis kėlimo sąlygomis.

40 Šiomis aplinkybėmis *Tampereen käräjäoikeus* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1) Ar tai yra kiekybiniams apribojimams lygiaverčio poveikio priemonė EB 28 straipsnio prasme arba priemonė, kurios nereikia imtis EB 10 straipsnio 2 dalies prasme, kai ekspertu (esantis) pareigūnas, dirbantis už saugą darbe atsakingoje valstybės administracijoje, tačiau neturintis įgaliojimų priimti sprendimo, pagrindinėse nacionalinio televizijos kanalo žinių laidoje ir plačiai platinamuose dienraščiuose bei prekybos arba šakinėse organizacijose po to, kai buvo pradėta rinkos kontrolės procedūra, bet sprendimas dar nebuvo priimtas, išreiškia tiesiogiai arba tarpininkaujant kitiems asmenims savo nuomonę dėl konkretaus gamintojo išleisto į rinką įrenginio pavojaus asmenų sveikatai, netgi jų gyvybei, kuri gali sukelti neigiamą įspūdį apie nagrinėjamą įrenginį ir pakenkti jo pardavimui?

2) Ar Direktyvą 98/37/EB dėl mašinų reikia aiškinti taip, kad keltuvas transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti neatitinka šioje direktyvoje įtvirtintų

esminių saugos taisyklių, kai šis įrenginys pagamintas ne pagal standartą SFS-EN 1493, kai projektuojant jo struktūrą nepaisyta transporto priemonės privažiavimo prie keltuvo atramų abiem važiavimo kryptimis ir kai kiekvienos šių atramų atsparumas apskaičiuotas nenumatant nepalankiausių kėlimo sąlygų?

3) a) Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar pirmiau apibūdinti pareigūno veiksmai yra neproporcingi asmenų sveikatos ir gyvybės apsaugos tikslų atžvilgiu, ir todėl prieštarauja EB sutarčiai, net jeigu ir į antrąjį klausimą reikia atsakyti teigiamai, atsižvelgiant į šių veiksmų pobūdį, o ypač į tai, kad apie galimą pavojų įmanoma pranešti ir išvengti pavojingų situacijų naudojant kitas, nei pirmajame klausime aprašytos, priemones, kai šie veiksmai buvo atlikti net prieš kompetentingai valdžios institucijai priimant sprendimą rinkos kontrolės byloje ir kai specialiai nurodant konkrečią prekę jais galima buvo pakenkti šios prekės pardavimui?

b) Jei trečiojo klausimo a punkte nurodytas proporcingumo vertinimas priklauso nacionaliniam kompetentingam teismui, ar jis turi atkreipti dėmesį daugiausia į galimą Bendrijos ar nacionalinių saugos taisyklių neatitikimą, ar veikiau į šio neatitikimo atskleidimo aplinkybes?

4) Ar pirmajame klausime apibūdinti pareigūno veiksmai trečiojo klausimo a punkte nurodytomis aplinkybėmis gali būti pateisinti Europos žmogaus teisių

ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnyje užtikrinta saviraiškos laisve, net jei jie prieštarauja EB 28 ir 30 straipsniams arba EB 10 straipsniui?

5) a) Jei pirmajame klausime apibūdinti pareigūno veiksmai prieštarauja EB 28 ir 30 straipsniams arba EB 10 straipsniui, ar pažeidimas yra pakankamai akivaizdus ir sunkus, kad kitų atsakomybės atsiradimo sąlygų tenkinimo atveju valstybė privalėtų pagal Bendrijos teisę atlyginti žalą, kuri šį įrenginį pardavusiai įmonei galėjo atsirasti dėl šių veiksmų?

b) Ar a punkte nurodytas pažeidimas yra akivaizdus ir sunkus net tuo atveju, kai kompetentingos valdžios institucijos (arba kompetentingo pareigūno), turinčios teisę priimti sprendimą, negalima kaltinti jokia klaida arba nerūpestingumu ir ši valdžios institucija (arba pareigūnas) niekada nepatvirtino inkriminuojamų veiksmų nei nurodė, kad jie turi realias pasekmes?

c) Ar EB 10 straipsnis, konkrečiai jo 2 dalis, pirmajame klausime nurodytomis aplinkybėmis gali asmenims sukurti teises?

d) Be valstybės atsakomybės, ar pagal Bendrijos teisę atsakomybė gali atsirasti taip pat pačiam pareigūnui ir tokiomis pačiomis sąlygomis, dėl tokių veiksmų, kaip antai aprašyti pirmajame klausime, jei jie prieštarauja Bendrijos teisei?

e) Ar, remiantis Bendrijos teise, praktiškai neįmanoma arba ypač sunku išsireikalauti žalos atlyginimą, nes kitos nei asmenims ar prekėms padarytos ekonominės žalos atlyginimą nacionalinė teisė pripažįsta, tik jei žala atsirado dėl neteisėto veiksmo arba vykdant viešosios valdžios įgaliojimus, ar vis dėlto yra ypatingų priežasčių įpareigoti atlyginti žalą?

6) a) Jei taikant nacionalinę teisę nurodoma atlyginti dėl taisyklių laisvo prekių judėjimo srityje pažeidimo, įskaitant ir nerūpestingumą, atsiradusią žalą, ar Bendrijos teisė reikalauja, kad (šis atlyginimas) būtų veiksminga ir atgrasanti sankcija, ir ar su Bendrijos taisyklėmis dėl atsakomybės yra suderinama tai, kad pažeidimą padaręs arba nerūpestingai elgęsis pareigūnas nacionalinio įstatymo prasme atsakytų už žalą tik proporcinga dalimi, kuri nebūtinai atitiks visą žalą, arba, jei jį galima kaltinti tik dėl nesunkaus nerūpestingumo, būtų atleistas nuo bet kokios atsakomybės, arba jei pareigūnas arba už jo klaidą ar nerūpestingumą atsakinga valstybė privalėtų atlyginti kitą nei asmenims arba prekėms padarytą ekonominę žalą, tik jei ši žala atsirado dėl neteisėto veiksmo arba vykdant viešosios valdžios įgaliojimus, ar vis dėlto yra ypatingų priežasčių įpareigoti atlyginti žalą?

b) Jei nors vienas iš a punkte nurodytų atsakomybės apribojimų neatitinka Bendrijos teisės, ar pagal nacionalinę teisę žalos atlyginimo apribojimas neturi būti taikomas atitinkamo pareigūno atžvilgiu, net jei dėl to pastarojo pareiga atlyginti žalą būtų griežtesnė arba didesnės apimties nei numatyta nacionaliniame įstatyme?“

Dėl priimtinumo

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

41 T. Lehtinen išreiškė abejones dėl šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo, motyvuodamas tuo, kad *Tampereen käräjäoikeus* pateikti klausimai yra nesusiję su pagrindine byla.

42 T. Lehtinen tvirtina, kad pirmojoje instancijoje nagrinėjamo ginčo procesas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme yra tik preliminarioje stadijoje. Nesutarimo tarp šalių objektas nėra tiksliai nustatytas ir dar nenustatytos faktinės aplinkybės. Taigi šioje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme vykstančio proceso stadijoje neįmanoma nustatyti teisiškai svarbių ginčo išsprendimui klausimų.

Teisingumo Teismo atsakymas

43 Reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką EB 234 straipsnyje numatyta procedūra yra priemonė Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimui ir jos pagalba Teisingumo Teismas pastariesiems pateikia tuos

Bendrijos teisės išaiškinimus, kurių jiems reikia sprendimams priimti nagrinėjamose bylose (2003 m. birželio 12 d. Sprendimo *Schmidberger*, C-112/00, Rink. p. I-5659, 30 punktą ir 2005 m. sausio 20 d. Sprendimo *Salgado Alonso*, C-306/03, Rink. p. I-705, 40 punktą).

44 Kalbant apie šį bendradarbiavimą, tik nacionalinis teismas, nagrinėjantis bylą ir tiesiogiai žinantis jos iškėlimo faktines aplinkybes bei turintis prisiimti atsakomybę dėl būsimo teismo sprendimo, atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes, turi įvertinti tiek prejudicinio sprendimo reikalingumą savo sprendimui priimti, tiek Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl jeigu pateikti klausimai susiję su Bendrijos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo turi priimti sprendimą (šiuo klausimu žr. 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Bosman*, C-415/93, Rink. p. I-4921, 59 punktą; 2001 m. kovo 13 d. Sprendimo *PreussenElektra*, C-379/98, Rink. p. I-2099, 38 punktą; 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Der Weduwe*, C-153/00, Rink. p. I-11319, 31 punktą; 2003 m. sausio 21 d. Sprendimo *Bacardi-Martini ir Cellier des Dauphins*, C-318/00, Rink. p. I-905, 41 punktą bei minėto sprendimo *Schmidberger* 31 punktą).

45 Be to, iš EB 234 straipsnio antrosios pastraipos aišku, kad nacionalinis teismas sprendžia, kokioje bylos stadijoje tinkamiausia Teisingumo Teismui pateikti prejudicinį klausimą (žr. 1981 m. kovo 10 d. Sprendimo *Irish Creamery Milk Suppliers Association ir kt.*, 36/80 ir 71/80, Rink. p. 735, 5 punktą; 2000 m. kovo 30 d. Sprendimo *JämO*, C-236/98, Rink. p. I-2189, 30 punktą ir minėto sprendimo *Schmidberger* 39 punktą).

46 Šiuo klausimu reikia pripažinti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo prašyme išsamiai išdėstė faktines ir teisines pagrindinės bylos aplinkybes bei priežastis, dėl kurių jis prašo išaiškinti minėtas Bendrijos teisės

nuostatas, atsižvelgiant į abejones, atsiradusias dėl jų taikymo šios bylos aplinkybėms.

47 Iš to matyti, jog, atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytas faktines aplinkybes, neatrodo, kad klausimai buvo pateikti stadijoje, kurioje Teisingumo Teismas negalėtų įvertinti jų svarbos pagrindinio ginčo sprendimui.

48 Todėl prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl laisvo prekių judėjimo (pirmasis, trečiasis ir ketvirtasis klausimai)

49 Savo pirmuoju, trečiuoju ir ketvirtuoju prejudiciniais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar, pirma, pagrindinės bylos aplinkybėmis T. Lehtinen elgesys, t. y. įvairūs vieši jo pareiškimai, turi būti laikomi padarytais Suomijos valstybės, antra, ar šis elgesys sudaro kliūtį laisvam prekių judėjimui EB 28 straipsnio prasme ir, trečia, kiek toks elgesys galėtų būti pateisinamas saviraiškos laisve arba saugos ir sveikatos apsaugos tikslu.

50 Pirmiausia reikia priminti, kad Bendrijos lygmeniu galutinai suderintoje srityje visos su ja susijusios nacionalinės priemonės turi būti vertinamos atsižvelgiant ne į pirminės teisės, bet į šį suderinimą atliekančio akto nuostatas (šia prasme žr. 1993 m. spalio 12 d. Sprendimo *Vanacker ir Lesage*, C-37/92, Rink. p. I-4947, 9 punktą; 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *DaimlerChrysler*, C-324/99, Rink. p. I-9897, 32 punktą; 2003 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Deutscher Apothekerverband*, C-322/01, Rink. p. I-14887, 64 punktą ir 2004 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Radlberger Getränkegesellschaft ir S. Spitz*, C-309/02, Rink. p. I-11763, 53 punktą).

51 Taigi reikia nustatyti, ar dėl direktyva atlikto suderinimo pagrindinėje byloje nagrinėjamo elgesio atitikties EB 28 straipsniui klausimas neturi būti nagrinėjamas.

52 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal antrą, šeštą, septintą ir devintą konstatuojamąsias dalis direktyva siekiama, nacionalines sertifikavimo ir atitikties patvirtinimo sistemas pakeitus suderinta sistema, užtikrinti laisvą mašinų judėjimą vidaus rinkoje ir patenkinti su šiomis mašinomis susijusius imperatyvius ir esminius saugos ir sveikatos reikalavimus. Šiuo tikslu minėtos direktyvos 3 straipsnyje ir I priede išvardyti esminiai saugos ir sveikatos reikalavimai, kuriuos turi atitikti valstybėse narėse pagamintos mašinos ir saugos įranga. Pagal direktyvos 4 straipsnį, valstybės narės negali riboti mašinų, kurios atitinka šios direktyvos esminius reikalavimus, pateikimo į rinką, o tik tuo atveju, jei pavojus paaiškėtų vėliau, 7 straipsnyje nustatytomis sąlygomis valstybės narės turi imtis naudingų priemonių.

53 Taigi atsižvelgiant į direktyvos pobūdį, jos tikslus ir jos 3, 4 ir 7 straipsnių turinį reikia pripažinti, kad ji, be taisyklių, susijusių su esminiais mašinų saugos

reikalavimais ir jų atitikties šiems reikalavimams patvirtinimu, Bendrijos lygiu išsamiai suderina taisykles, susijusias su valstybių narių galimu elgesiu mašinų, kurios tariamai atitinka šiuos reikalavimus, atžvilgiu.

54 Todėl visos į šios direktyvos minėtų straipsnių taikymo sritį patenkančios nacionalinės priemonės turi būti vertinamos šios direktyvos nuostatų atžvilgiu, o ne Sutarties, konkrečiai EB 28 straipsnio, atžvilgiu.

Dėl valstybei priskirtinos kliūties egzistavimo (pirmasis klausimas)

55 Atsižvelgiant į šio sprendimo 52 ir kitus punktus pirmąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą reikia performuluoti taip: iš esmės jis klausia, ar viešai išreikštą T. Lehtinen nuomonę galima laikyti Suomijos valstybei priskirtina laisvo prekių judėjimo kliūtimi direktyvos 4 straipsnio 1 dalies prasme.

56 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad valstybės pareigūno pareiškimų priskyrimas valstybei priklauso visų pirma nuo to, kaip šiuos pareiškimus galėjo suvokti asmenys, kuriems jie buvo skirti.

57 Pareigūno pareiškimų priskyrimą valstybei lemianti aplinkybė yra ta, ar asmenys, kuriems šie pareiškimai skirti, nurodytomis aplinkybėmis gali pagrįstai daryti

prielaidą, kad tai yra pozicija, kurios pareigūnas laikosi vykdydamas savo pareigas.

58 Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia turi įvertinti, ar:

— pareigūnas apskritai yra kompetentingas nagrinėjamame sektoriuje,

— pareigūnas savo rašytinius pareiškimus platina naudodamas oficialų kompetentingos tarnybos blanką,

— pareigūnas interviu televizijai duoda savo tarnybos patalpose,

— pareigūnas nepamini, kad jo pareiškimai yra asmeninio pobūdžio, ir nenurodo, kad jie nesutampa su oficialia kompetentingos tarnybos pozicija, ir

— kompetentingos valstybės tarnybos kuo greičiau nesiima būtinų priemonių asmenų, į kuriuos kreipėsi pareigūnas, įspūdžiui, kad jo pareiškimai yra oficialios valstybės pozicijos nurodymas, išsklaidyti.

59 Belieka išnagrinėti, ar darant prielaidą, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami pareiškimai priskirtini Suomijos valstybei, jais pažeidžiama direktyvos 4 straipsnio 1 dalis.

60 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad bet kokie valstybių narių komercinės teisės aktai, galintys tiesiogiai ar netiesiogiai, faktiškai ar potencialiai trukdyti prekybai Bendrijos viduje, laikytini priemone, savo poveikiu lygiaverte kiekybiniams apribojimams (šia prasme žr. minėto sprendimo *Dassonville* 5 punktą ir 1999 m. vasario 9 d. Sprendimo *Van der Laan*, C-383/97, Rink. p. I-731, 18 punktą). Šis principas taip pat taikomas aiškinant direktyvos 4 straipsnio 1 dalį.

61 Kaip matyti iš direktyvos 4 straipsnio 1 dalies, jame nurodytas draudimas taikomas, tik jei nagrinėjama mašina atitinka šios direktyvos nuostatas. Taigi šioje byloje AGM pagamintiems keltuvams taikoma direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje numatyta atitikties prezumpcija, nes jie buvo patvirtinti kaip ją atitinkantys ir turi jos 10 straipsnyje numatytą atitikties ženklą „CE“.

62 Tačiau ši atitikties prezumpcija nereiškia, kad valstybės narės, iškilus pavojui, negali imtis priemonių. Atvirkščiai, pagal direktyvos 7 straipsnio 1 dalies pirmąją pastraipą valstybė narė, nustačiusi, kad pagal paskirtį naudojama mašina gali sukelti pavojų žmonių ar turto saugumui, turi imtis visų reikiamų priemonių, kad ji būtų pašalinta iš rinkos. Tokiu atveju pagal direktyvos 7 straipsnio 1 dalies antrąją pastraipą valstybė narė nedelsdama praneša Komisijai apie tokią priemonę, nurodydama savo sprendimo priežastį.

63 Tačiau iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad kompetentingos valdžios institucijos nei nustatė pavojaus egzistavimo, nei ėmėsi priemonių, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamus keltuvus pašalintų iš rinkos, nei *a fortiori* apie tokias priemones pranešė Komisijai.

64 Taigi kadangi šiems keltuvams tebetaikoma atitikties prezumpcija, valstybė turi nepažeisti direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo apriboti jų laisvą judėjimą.

65 Nagrinėjami pareiškimai minėtus keltuvus įvairiose žiniasklaidos priemonėse ir plačiai platinamose ataskaitose apibūdinantys neatitinkančiais standarto EN 1493:1998 ir pavojingais gali bent netiesiogiai ir potencialiai trukdyti šių mašinų išleidimui į rinką.

66 Atsižvelgiant į pirmiau nurodytus vertinimus, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad vieno pareigūno pareiškimai, kurie dėl savo formos ir aplinkybių asmenims, kuriems jie skirti, sudaro įspūdį, kad jie – ne asmeninė pareigūno nuomonė, o oficiali valstybės pozicija, yra priskirtini valstybei. Pareigūno pareiškimų priskyrimą valstybei lemiantis veiksnys yra tas, ar asmenys, kuriems šie pareiškimai skirti, nurodytomis aplinkybėmis gali pagrįstai daryti prielaidą, kad tai yra pozicija, kurios pareigūnas laikosi vykdydamas savo pareigas. Jeigu pareigūno pareiškimai, atitinkančias direktyvą patvirtintas mašinas apibūdinantys kaip neatitinkančias atitinkamo suderinto standarto ir pavojingas, yra priskirtini valstybei, jie sudaro direktyvos 4 straipsnio 1 dalies pažeidimą.

Dėl pateisinimų (trečiasis ir ketvirtasis klausimai)

67 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar tuo atveju, jei T. Lehtinen elgesys priskirtinas Suomijos valstybei, jis gali būti pateisinamas sveikatos apsaugos tikslu arba saviraiškos laisve.

— Dėl pateisinimo, susijusio su sveikatos apsaugos tikslu

68 Direktyva tiksliai reglamentuoja sveikatos apsaugą, kai dėl mašinų, laikomų atitinkančiomis minėtą direktyvą, naudojimo jai kyla pavojus. Jos 7 straipsnio 1 dalis leidžia tokio pavojaus egzistavimą nustačiusiai valstybei narei imtis bet kokių naudingų priemonių atitinkamoms mašinoms pašalinti iš rinkos, uždrausti jas pateikti į rinką arba apriboti jų judėjimo laisvę. Be šių priemonių, direktyva neleidžia kitų apribojimų, susijusių su sveikatos apsauga.

69 Šiuo atžvilgiu šio sprendimo 63 punkte jau buvo nurodyta, kad kompetentingos Suomijos valdžios institucijos nepriėmė jokios priemonės pagal direktyvos 7 straipsnį.

70 Atsižvelgiant į tai, kad mašinų pateikimui į rinką taikomos su saugos reikalavimais susijusios normos, kurios daro įtaką laisvam prekių judėjimui, yra Bendrijos lygiu

išsamiai suderintos, valstybė narė negali remtis pasiteisinimu, susijusiu su sveikatos apsauga, kitomis nei direktyvos 7 straipsnyje nustatytomis aplinkybėmis.

71 Tiek, kiek T. Lehtinen elgesys priskirtinas Suomijos valstybei, jis negali būti pateisinamas sveikatos apsaugos tikslu.

— Dėl pateisinimo, susijusio su saviraiškos laisve

72 Pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnio 1 dalį saviraiškos laisvė užtikrinama visiems valstybių narių jurisdikcijai priklausantiems asmenims. Ši laisvė yra esminis bet kokios demokratinės visuomenės pagrindas. Tačiau valstybės narės negali remtis savo pareigūnų saviraiškos laisve, kad pateisintų kliūtį ir todėl išvengtų savo atsakomybės pagal Bendrijos teisę.

73 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, dėl pareigūno elgesio padarytas direktyvos 4 straipsnio 1 dalies pažeidimas tiek, kiek jis priskirtinas valstybei narei, kuriai jis priklauso, negali būti pateisinamas nei sveikatos apsaugos tikslu, nei pareigūnų saviraiškos laisve.

Dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų keltuvų atitikties Direktyvai 98/37 (antrasis klausimas)

74 Iš šio sprendimo 60–65 punktuose atliktos analizės matyti, kad į antrąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl Suomijos valstybės ir jos pareigūnų atsakomybės (penktasis ir šeštasis klausimai)

75 Savo penktuoju ir šeštuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 28 ir 30 straipsnių arba EB 10 straipsnio pažeidimo atveju remiantis Bendrijos teise yra įvykdytos Suomijos valstybės atsakomybės atsiradimo sąlygos, ar Bendrijos teisė leidžia arba reikalauja, kad pareigūnas, kurio elgesys nagrinėjamas, taip pat būtų patrauktas atsakomybėn, ir kiek šios atsakomybės atsiradimo sąlygos gali reikalauti Bendrijos teisę atitinkančio Suomijos teisės aiškinimo.

76 Tačiau, atsižvelgiant į šio sprendimo 50–53 punktuose esančius vertinimus, į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus reikia atsakyti atsižvelgiant į galimą direktyvos 4 straipsnio 1 dalies pažeidimą.

Dėl Suomijos valstybės atsakomybės atsiradimo sąlygų (penktojo klausimo a–c punktai)

77 Penktojo klausimo a–c punktuose prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, Bendrijos teisės pažeidimai yra pakankamai akivaizdūs, kad galėtų kilti Suomijos valstybės deliktinė atsakomybė, ir ar rinkoje veikiantys privatūs asmenys valstybių narių atžvilgiu gali remtis teisėmis.

78 Kalbant apie sąlygas, kurioms esant valstybė narė turi atlyginti privatiems asmenims padarytą žalą, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad jos yra trys, t. y. pažeista teisės norma buvo siekiama suteikti asmenims teisių; pažeidimas yra pakankamai akivaizdus; yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp nustatytos valstybei pareigos pažeidimo ir nukentėjusių asmenų patirtos žalos. Šios sąlygos vertinamos atsižvelgiant į kiekvienos situacijos rūšį (1996 m. kovo 5 d. Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, Rec. p. I-1029, 51 punktas; 1998 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Norbrook Laboratories*, C-127/95, Rink. p. I-1531, 107 punktas ir 2000 m. liepos 4 d. Sprendimo *Haim*, C-424/97, Rink. p. I-5123, 36 punktas).

79 Dėl pirmosios sąlygos pakanka pripažinti, kad direktyvos 4 straipsnio 1 dalies tikslas – rinkoje veikiantiems privatiems asmenims suteikti teises, kuriomis jie gali remtis valstybių narių atžvilgiu.

80 Dėl antrosios sąlygos, lemiamas kriterijus vertinant Bendrijos teisės pažeidimą kaip pakankamai akivaizdų yra tas, kad valstybė narė akivaizdžiai ir šiurkščiai pažeidė

savo veiksmų laisvės ribas (žr. minėto sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame* 55 punktą).

81 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad jei atitinkama valstybė narė pažeidimo padarymo momentu turi tik labai ribotą diskreciją arba ji iš viso jos neturi, paprasto Bendrijos teisės pažeidimo gali pakakti, kad būtų galima konstatuoti rimtą pažeidimą (žr. minėto sprendimo *Norbrook Laboratories* 109 punktą ir cituotą teismų praktiką).

82 Tačiau direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nurodytos pareigos valstybėms narėms diskrecijos nesuteikia. Iš tiesų tik direktyvos 7 straipsnis numato, jog vėliau gali kilti abejonių dėl to, ar jos reikalavimus atitinka mašina, kuri tariamai juos atitinka, bei kokios priemonės yra tinkamos šias abejones išsklaidyti. Todėl reikia manyti, kad direktyvos 4 straipsnio 1 dalies pažeidimas tokiais pareiškimais, kokie yra pagrindinėje byloje, darant prielaidą, kad jie gali būti priskirti valstybei narei, yra pakankamai akivaizdūs.

83 Dėl trečios sąlygos, nacionaliniai teismai turi patikrinti, ar yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp valstybei nustatytos pareigos pažeidimo ir nukentėjusiųjų šalių patirtos žalos (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame* 65 punktą ir 1996 m. gegužės 23 d. Sprendimo *Hedley Lomas*, C-5/94, Rink. p. I-2553, 30 punktą).

84 Šioje byloje bet kuriuo atveju atsižvelgiant į patikrinimą, kurį turi atlikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami pareiškimai lėmė AGM apyvartos sumažėjimą nuo 2000 m. iki 2002 m. bei pelno sumažėjimą nuo 2001 m. iki 2002 metų. Be to, šių pareiškimų poveikį rinkai iš anksto nustatė pati Socialinių reikalų ir sveikatos ministerija.

85 Trys pirmiau nurodytos sąlygos yra būtinos ir pakankamos asmenims siekiant pagrįsti teisę gauti žalos atlyginimą, nors tai nereiškia, kad pagal vidaus teisę valstybė negali tapti atsakinga esant ne tokioms griežtoms sąlygoms (žr. minėto sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame* 66 punktą).

86 Atsižvelgiant į nurodytus argumentus, reikia atsakyti, kad direktyvos 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pirmiausia ji suteikia privatiems asmenims teises ir, antra, valstybėms narėms šioje byloje ji nepalieka jokios diskrecijos, susijusios su minėtą direktyvą atitinkančiomis mašinomis arba tokiomis laikomomis mašinomis. Šios nuostatos pažeidimas valstybės narės pareigūno pareiškimais, su sąlyga, kad jie priskirtini šiai valstybei, yra pakankamai akivaizdus Bendrijos teisės pažeidimas, kad kiltų šios valstybės atsakomybė.

Dėl atsakomybės apribojimų pagal nacionalinės teisės nuostatas, taikomas Suomijos valstybės atsakomybei (penktojo klausimo e punktas ir šeštojo klausimo a punktas iš dalies)

87 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar nacionalinė teisė gali iškelti konkrečių papildomų sąlygų valstybės padarytos žalos

atlyginimo srityje arba ar turi būti laikoma, kad dėl tokių atsakomybės apribojimų, kaip antai numatyti Suomijos teisėje, praktiškai yra ypač sunku arba net neįmanoma atlyginti dėl valstybės narės direktyvos 4 straipsnio 1 dalies pažeidimo atsiradusią žalą.

88 Pirmiausia reikia pabrėžti, kad Bendrijos teise pagrįsta valstybės narės atsakomybe siekiama ne atgrasyti arba taikyti sankciją, o atlyginti privačių asmenų patirtą žalą valstybėms narėms pažeidus Bendrijos teisę.

89 Iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad jei tenkinamos Bendrijos teise pagrįstos teisės į žalos atlyginimą sąlygos, valstybė narė privalo atlyginti padarytą žalą remdamasi nacionaline teise dėl atsakomybės. Be to, reikia pažymėti, kad įvairiais nacionalinės teisės aktais nustatytos materialinės ir procedūrinės žalos atlyginimo sąlygos neturi būti mažiau palankios už tas, kurios susijusios su nacionaline teise grindžiamais reikalavimais, ir neturi būti tokios, kad dėl to būtų beveik neįmanoma arba pernelyg sudėtinga gauti žalos atlyginimą (šia prasme žr. 1991 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Francovich ir kt.*, C-6/90 ir C-9/90, Rink. p. I-5357, 42 ir 43 punktus bei minėto sprendimo *Norbrook Laboratories* 111 punktą).

90 Taigi Bendrijos teisė reikalauja veiksmingo atlyginimo ir nepripažįsta jokios papildomos valstybių narių teisėje nustatytos sąlygos, dėl kurios būtų ypač sunku gauti žalos ir palūkanų atlyginimą, arba bet kokių kitokių žalos atlyginimo būdų.

91 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyta informacija parodo, kad pagal pagrindinėje byloje taikomas Suomijos teisės nuostatas dėl atsakomybės teisė į kitos nei asmenims ar turtui padarytos žalos atlyginimą priklauso arba nuo sąlygos, kad žala atsirado dėl neteisėto veiksmo ar vykdant viešosios valdžios įgaliojimus, arba nuo sąlygos, kad egzistuoja ypač rimtos priežastys įpareigoti šią žalą atlyginti. Tačiau, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, T. Lehtinen elgesys nėra priskirtinas nė vienam iš nurodytų atvejų ir dėl to sunku atlyginti AGM patirtą žalą.

92 Tokiu atveju teisė į žalos atlyginimą atsiras, kai bus nustatyta, kad pažeista teisės norma suteikia privatiems asmenims teises ir kad yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp akivaizdaus pažeidimo ir suinteresuotojo asmens patirtos žalos, nes šios sąlygos būtinos ir pakankamos privačių asmenų teisei gauti žalos atlyginimą pagrįsti (šiuo klausimu žr. 2006 m. birželio 13 d. Sprendimo *Traghetti del Mediterraneo*, C-173/03, Rink. p. I-5177, 44 ir 45 punktus bei cituotą praktiką).

93 Šioje byloje neatmetama galimybė, kad pakankamai akivaizdus Bendrijos teisės pažeidimas, dėl kurio gali atsirasti Suomijos valstybės atsakomybė, gali būti padaromas jai priskirtinais veiksmais, kurie priklauso kitai nei išsamiai išvardytos nagrinėjamoje nacionalinėje teisėje kategorijai.

94 Be to, valstybių narių suteikiama kompensacija už žalą, padarytą asmenims dėl Bendrijos teisės pažeidimų, privalo atitikti patirtą žalą. Nesant atitinkamų Bendrijos nuostatų, kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemoje turi būti nustatyti kompensacijos dydžio nustatymo kriterijai. Tačiau šie kriterijai neturi būti mažiau palankūs nei tie, kurie taikomi panašiems reikalavimams ar ieškiniams, pagrįstiems

vidaus teise, ir neturi būti suformuluoti taip, kad gauti kompensaciją praktiškai būtų neįmanoma ar labai sunku. Nacionalinės teisės aktai, kurie apskritai leidžia suteikti kompensaciją tik už žalą, padarytą tam tikroms konkrečiai saugomoms individualioms vertybėms, neįskaitant asmenų negauto pelno, yra nesuderinami su Bendrijos teise (žr. minėto sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame* 90 punktą).

95 Reikia nurodyti, kad visiškas negauto pelno pašalinimas iš atlygintinos žalos negali būti leidžiamas pažeidus Bendrijos teisę. Ypač kalbant apie ekonominius ar komercinius ginčus, visiškai neįtraukus negauto pelno žalos atlyginimas taptų praktiškai neįmanomas (žr. minėto sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame* 87 punktą).

96 Todėl reikia atsakyti, kad Bendrijos teisė nedraudžia valstybės narės vidaus teisėje numatyti specifinių sąlygų, susijusių su kitos nei asmenims ar turtui padarytos žalos atlyginimu, su sąlyga, kad jos būtų nustatytos taip, jog dėl jų praktiškai nebūtų neįmanoma arba labai sunku gauti dėl Bendrijos teisės pažeidimo atsiradusios žalos atlyginimą.

Dėl asmeninės pareigūnų atsakomybės (penktojo klausimo d punktas ir šeštojo klausimo a punktas iš dalies ir b punktas)

97 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Bendrijos teisė leidžia, ar net reikalauja numatyti asmenišką pareigūno, kuriam

tarpininkaujant buvo padarytas Bendrijos teisės pažeidimas, atsakomybę ir ar tam tikrais atvejais šiai atsakomybei gali būti taikomi konkretūs apribojimai.

98 Bendrijos teisė nedraudžia, be pačios valstybės narės, atsakomybėn patraukti kito nei valstybė narė teisės subjekto dėl žalos, asmenims padarytos šio teisės subjekto pažeidžiant Bendrijos teisę priimta priemone (šia prasme žr. minėto sprendimo *Haim* 32 punktą).

99 Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, reikia atsakyti, kad Bendrijos teisės pažeidimo atveju Bendrijos teisė nedraudžia kartu su valstybe nare atsakomybėn patraukti pareigūno, tačiau to nereikalauja.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

100 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **Pareigūno pareiškimai, kurie dėl savo formos ir aplinkybių asmenims, kuriems jie skirti, sudaro įspūdį, kad jie – ne asmeninė pareigūno nuomonė, o oficiali valstybės pozicija, yra priskirtini valstybei. Pareigūno pareiškimų priskyrimą valstybei lemiantis veiksnys yra tas, ar asmenys, kuriems šie pareiškimai skirti, nurodytomis aplinkybėmis gali pagrįstai daryti prielaidą, kad tai yra pozicija, kurios pareigūnas laikosi vykdydamas savo pareigas. Jeigu pareigūno pareiškimai, 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 98/37 dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su mašinomis, suderinimo atitinkančias patvirtintas mašinas apibūdinantys kaip neatitinkančias atitinkamo suderinto standarto ir pavojingas, yra priskirtini valstybei, jie sudaro šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies pažeidimą.**

2. **Tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, dėl pareigūno elgesio padarytas Direktyvos 98/37 4 straipsnio 1 dalies pažeidimas tiek, kiek jis priskirtinas valstybei narei, kuriai jis priklauso, negali būti pateisinamas nei sveikatos apsaugos tikslu, nei pareigūnų saviraiškos laisve.**

3. **Direktyvos 98/37 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pirmiausia ji suteikia privatiems asmenims teises ir, antra, valstybėms narėms šioje byloje ji nepalieka jokios diskrecijos, susijusios su minėtą**

direktyvą atitinkančiomis mašinomis arba tokiomis laikomomis mašinomis. Šios nuostatos pažeidimas dėl valstybės narės pareigūno pareiškimų, su sąlyga, kad jie priskirtini šiai valstybei, yra pakankamai akivaizdus Bendrijos teisės pažeidimas, kad kiltų minėtos valstybės atsakomybė.

4. **Bendrijos teisė nedraudžia valstybės narės vidaus teisėje numatyti specifinių sąlygų, susijusių su kitos nei asmenims ar turtui padarytos žalos atlyginimu, su sąlyga, kad jos būtų nustatytos taip, jog dėl jų praktiškai nebūtų neįmanoma arba labai sunku gauti dėl Bendrijos teisės pažeidimo atsiradusios žalos atlyginimą.**

5. **Bendrijos teisės pažeidimo atveju Bendrijos teisė nedraudžia kartu su valstybe nare atsakomybėn patraukti pareigūno, tačiau to nereikalauja.**

Parašai.